

GAZETĂ TRANSILVANIEI.

Gazetă ese de 2 ori: Mercurea și Duminecă, Foi'a, cindu concedu ajutoriale. — Pretiul: pe 1 anu 10 fl., pe $\frac{1}{4}$ 3 fl. v. a. Tieri esterne 12 fl. v. a. pe unu anu séu $\frac{2}{3}$ galbini mon. sunatòria.

Anulu XXXV.

Se prenumera la postele c. si r., si pe la DD. corespondenți. — Pentru serie 6 cr. Taxa timbrala a 30 cr. de fiacare publicare.

Nr. 24.

Brasovu 3 Aprile 22 Marte

1872.

MONARCHIA AUSTRO-UNGARICA.
Transilvania.

Romanii in politica.

XII.

Inca in adunarea nationale tienuta in 28 Decembrie 1848 in Sibiu s'a fostu decisu, că se se trimita o deputatiune la imperatulu spre a depune omagiul natiunei, — care deputatiune totu deodata se se puna in cointielegere cu representantii natiunei romane din celealte provincie ale monarchiei, pentru de a esoperă uniunea tuturor romanilor din Austri'a si constituirea, adica organisarea natiunei romane. Acésta deputatiune -si a implinitu misiunea, si in 25 Februarie 1849, in cointielegere cu romanii din celealte provincie ale Austriei, cari se aflau atunci in Vien'a, a substernutu imperatului una petitiune, in care se ceru urmatòriile:

1. Uniunea tuturor romanilor din Austri'a intr'o natiune independinte sub sceptrul Austriei.

2. Administratiune autonoma nationale in politica si beserica.

3. Concederea unui congresu generale alu intregei natiuni spre a se alege a) unu chefu natiunal, b) unu senatu administrativu natiunal, c) unu chefu independinte besericescu, caruia se fia supusi toti ceialalti episcopi nationali, — d) spre a organisa administratiunea tienutale si comunale a romanilor si e) a cauelor scolarie.

4. Introducerea limbei romane in tòte causele romanilor.

5. Congresulu natiunal gen. in totu anulu.

6. Representatiunea romanilor in senatulu imperiale austr. dupa numerulu sufletelor.

7. Unu organu natiunal langa ministeriulu imperiului austr. pentru representarea intereselor natiunii, si in fine

8. Se cere, că imperatulu se primésca in titlulu seu numirea de „Mare Duce“ aln Romanilor. — Totu de odata s'a substernutu si la ministeriulu imperatescu unu „Memorandum“, in care se cere sprijinirea si implinirea cererilor romane! Scim pré bine, ca din tòte aceste s'a implinitu nemica, cu tòte, ca romanii din tòte provinciele austriace, cari in decursu — si dupa resbelu se aflau in Vien'a, nu au incetatu a starui pentru implinirea aceloru dorintie!

Nu s'a implinitu cum diseiu nemica, cu tòte, ca intre cele 8 puncte ale petitiunei era de acele, cari fara periclitarea intregitatem si securitatei statului pre usioru se potea implini, — era ince si de acele, a caroru efectuare séu punere in lucrare eu nu -mi o potu intipui posibile; adeveratu, ca nici nu sciu, cum si in ce forma au cugetatul petentii a le realizá. Nu voiu ince a inmorá mai lungu la acestu obiectu, pentru ca ori-ce reflecziuni in directiunea acésta se arata a fi fara de folosu.

In locu de tòte acele, ce au cerutu romanii pentru asecurarea libertatei si existintei loru natiunii — au dobendit uaceea, ce s'a datu si pentru aceia, cari au redicatu arm'a in contra tronului spre a lu derimá, — adica absolutismulu séu mai chiaru gubernare, nu dupa legi, ci dupa voința si bun'a intipuire a domitorilor! Amu dobendit uaceea ce poporele remase credintiose tronului nu au meritatu!

Asia este, nu au meritatu; ince se ne punemuman'a pre anima, se cugetam despre lucru cu sange mai rece si fara preocupatiune, si vomu vedé, ca in impregiurările de atunci nu s'a pututu altfel.

Dupa unu resbelu civil, dupa o lupta crana între diversele natiuni, in care lupta ur'a natiunale a ajunsu la furia de a se stinge un'a pre alt'a, nu putea fi vorba de a guverná prin mutu'a conlucrare a representantilor aceloru natiuni — trebuiea se se astepte dumerirea si domolirea patimilor! Acésta se vede a fi fostu si intentiunea regimului, pentru ca constitutiunea imperiale din Martiu promisa tuturor popóralor imperiului nu s'a stersu numai decatu, ci — numai cu ultim'a Decembrie 1851.

Cumca romanii s'a impacatu deocamdata cu absolutismulu introdus, s'a potutu vedé de acolo, ca atunci, candu noulu gubernatore transilvanu br. Wohlgemuth cu comisariulu reg. Bach a intreprinsu calatoria prin Transilvania pentru de a organiza tiér'a, doi dintre cei mai de frunte conducatori natiunali (Laurianu si Iancu) au petrecutu prin tòta tiér'a pre numitii domni si au conlucratu prin recomandari intru aplicarea romanilor la oficia de statu, de nou create si sistematizate! Si intr'adeveru, ca romanii nici ca avea caus'a de a fi nemultumiti cu guvernarea dupa voința domitorului, ér' nu dupa lege, pentru ca legile ce sustá atunci nu numai nu erá mai favoritórie libertatii si existintiei natiunali, ci din contra inca mai nefavoritórie decatu ori-ce absolutismu — pentru ca est'a mesura totu cu acea mesura pentru toti, pana candu legile maghiare tragea totu la ól'a loru!

Asia romanii de vóia de nevóia au incetatu de a mai face politica, ii au vediutu de trebile loru; cei cualificati au primitu oficia de statu in ramuri diverse, tenerimea -si a continuat studiale pre la universitatile, din tòta monarchia, o parte la academí'a din Sibiu, si absolvindu se aplicá numai decatu in oficia de statu, asia catu cu finea anului 1860 unu numeru frumosu de romani — mai vechi si mai teneri — se aflau in oficia de statu; si tenerime studiósă pre la tòte universitatile si académie, — si pentru acea amu disu in numerulu precedent, ca sistem'a inaugurata dupa suprimarea resbelului pentru romanii nu a fostu nesuferibile — ci a facutu progresu, că nici candu mai inainte.

A datu ince preste romanii o alta calamitate mai rea decatu absolutismu. Acea calamitate a fostu proselitismulu si persecutiunile relegișo scl. *)

*) Multe ince din aceste se spargea in capulu redactiunei „Gazetei Transilvaniei“, pe care că pe tiapulu evreilor se des- si incarca prepusulu vanu si mania si resbunarea esite din acela; incatul odata chiaru din seninu, pentru tiparirea in „Foi'a“ a unei poesie de fratele Andrei Muresianu, una pura reproducere din „Tiegde“, — o perstrinare a preutimei in genere, care nu -si implinește misiunea — din susceptibilitate si falsa presupunere a delatoriului, fù injugata de a traduce toti articlii originali in limb'a germana pentru politia, inainte de a se dá la tipariu; or' se incete „Gaz. Trans.“; pentru a carei viétia ince a portat Redactorulu singuru si acestu jugu ne mai pomenitul, si apasatoriu pana la desperare in restimpu de vr'o 5 ani, pelunga alte tiranie opritórie, că nici de scoli, nici de reunioni, nici de fonduri si cu atatu mai pucinu de concordia natiunale si fratietatea confesionala se nu mai cutedie a vorbi; incatul numeroze de natiune romana eramu silitu alu reproduce prin cuv. vit'a si poporulu nostru! — Tòte aceste

Acestu reu — dicu din tòta convingerea mea — acesta discordia intre frati, e cu multu mai pericolosa, si mai daunosa pentru romani, — decatu tòte asupririle absolutistice ori constitutionale! Nici odata o natiune sfasiata intre sene nu -si va pute elupta ori conservá libertatea si existint'a natiunale.

Nici o natiune solidaria unita in cugete si semtiri nu are se despere de realizarea dreptelor sale pretensiuni! In acésta convingere incheiu partea prima a discursului meu cu: „Concordia! se vina imperati'a ta intre romani!!!“ — ♫

Agitatiunile electorale.

Siedintiele dietei unguresci se voru mai tiené inca numai pana la 19 Aprile a. c. In acea dì periodulu legislativu ungurescu inceputu la an. 1869 inspira. Opozitiaungurésca crede, ca n'are nimeni dreptu de a mai intende acelu periodu; din contra majoritatea are devisa a'l'u mai adauge inca cu doi ani, că se fia de cinci. De va reesi acestu proiectu, atunci nu se voru face alegeri noué nici estempi, nici in an. 1873, ci numai in an. 1874. Era de va cadé proiectulu prolongirei, atunci luptele electorale se voru incinge si intende preste totu cuprinsulu tierei si voru strabate prin tòte clasile locuitorilor.

De va cadé proiectulu legei deforme, asupra caruia se certa de vr'o siese septemani, alegerile se voru face totu pe temeiu celor două legi din 1848, adica una ungurénă si alt'a ardelénă, care este satir'a tuturor legilor electoral, insulta aruncata mai alesu in facia natiunei romaneschi, rusea vecului nostru, precum au recunoscutu si marturisitul mai multi deputati maghiari in decursulu desbaterilor, si precum ar' fi tempulu că se se convinga abia odata inca si aceia, pe a le caroru facie se cunoșce pana in diu'a de astazi scortia sclavie, era lips'a simtiului de libertate e adeverita prin faptele loru.

De si inca nu este nimic decisu asupra susu atenselor proiecte de lege, agitatiunile totusi decurgu in stilu mare, era obraznicia agentilor provocatori numiti cu terminulu Cortes adoptatul nu se mai scie cum, dela spanioli, merge asia departe, incatul ei petrundu pana si in sanctuariul famililor, se incerca a indemna si castiga fiacare pentru partita sa, pe unu membru alu familiei, prin celalaltu. Tiér'a intréga este venturata de acei turbulatori de pacea si linistea locuitorilor. Se intielege de sine, ca romanii alegatori nealegatori, inca nu suntu crutati de locu, ba inca se pare ca acei charlatani politici -si pusera pitiorulu in pragu, pentru că se puna in miscare pe toti alegatorii romani, se'i amagésca, se'i momésca, se'i insiele cu bani si cu minciuni, pentru că se-si spuse onórea si caracterulu, se-si tradedie patri'a, se-si vendia nationalitatea si limb'a, se recunóscă prin fapta ca nu merita că se fia tractati altmintrea decatu numai că nisce slugoi, caroru le platesci ceva simbria pre catu tempu ai trebuintia de ei, era apoi le

ar' fi potutu lipsi, déca causatorii ar' fi fostu veri amici si nu persecutori inexorabili, suratori ai concordiei intre romani, care ince e motorulu tuturor scrierilor Red., a fostu si va fi! — Au trecutu; fia uitate tòte, tòte; numai concordia se infloresca! — R.

arati usi'a: Der Mohr hat seine Schuldigkeit gethan, der Mohr kann gehen.

Auditii omeni buni, pana la ce măsura ajunsă obraznică a celor agenti. Este sciută ca în an. 1869 cele trei mii sute florini să amerintăriarea cu destituire a unor funcționari mai de frunte ajutată de cele mai nerusină promisiuni facute „boierilor”, au avut de consecință, ca de ex. alegatorilor din distr. Fagarasiului au participat la alegeri, cu rezultatul cunoscut. Tânărul minte agentii cu cătă usioritate - si ajunseră scopulu în an. 1869, astă-dată au ieșit în același district cu pretensiunea, că alegatorii se-si dă totale voturile numai la doi magnati maghiari, era romani se nu se alegă nici în acel casu, cindu s'ar afă nisice apostati că se-si pună candidatură si se jure, ca de către voru fi alesi, voru si merge la Pest'a si voru participa regulat la lucrările dietei.

Acăsta scire din urma ni se comunică că în totu respectul autentică. Înse cum se ni o explicamu? Nouă explicațiunea nu ni se pare prea anevoiească. Mai antaiu ca alegatorii din districtul Fagarasiului suntu asecurati pentru una sumă întreiu si înpatratu mai mare decat fusese cea din 1869; alu doilea ca la boierii opincari inca totu mai prindu locu minciunile, ca voru scapa de asentătine, ca se voru sterge monopolurile, ca li se vadă sareea eftina de totu, ca nu voru mai plati darea cutare, si alte minciuni că acestea, era restul ilu indeplinescu butile de vinarsu puturosu jidovescu si alte bătăi, de care pe la unele sate s'au si incepătu; alu treilea că si astă-dată se va pune prefectului condițiunea: său vei scôte pe candidatii mei, său ca te duci p'acă incolo(?). Adica cum face si Vakanovich în Croati'a; in fine alu patrulea temeu, este acela, pe care lu descoferă „Korunk” din Pest'a cu cea mai mare naivitate, din gur'a unui magnat maghiaru carele a disu, ca poporul tie-ranu totu atata scie se-si pretiuiesca dreptul seu electorale, pre catu ilu sciu pretiu si dobitocele lui, adica nici decum; prin urmare, ca acela care platesc la astfelu defientie pentru că se'i dă lui votulu, nu calca legile moralei, ci numai catu cumpara dela acei tierani prosti unu lucru, pe care densii nici-decum nu luscu pretiui intru nimicu; dera unu magnat avutu totu ii dă ceva pe elu, adica pe acelu dreptu, numai pentru că se nu apuce pe man'a vreunui demagogu, său capu secu, ori revolutionariu, carele alesu fiindu merge la dieta numai pentru că se facă la scandal, său se amble de colo pana colo, taliandu canilor frundie si manandu'i la apa.

Acăstea nu le dicem noi, ci le dice făia conservativa „Korunk”, sor'a lui „Napló”, „Lloyd” et Compania. Noi din partea noastră ne permitem a întreba la locul acesta pe acei moralisti si teologi de naționalitate romană, cari indemna cu totu-adensulu dă si năpte, la activitatea electorală, că se ne invetie si pe noi acesti omeni profani, se ne spuna si nouă, cum impacă ei acăsta morală aristocratică cu morală evangeliă; totu-una-data se ne arate, că de către omoruri comise la locurile de alegeri suntu său nu suntu pecate.

Dera faimosulu comediantu politicu, anume Julius Benedek alesu în an. 1869 de opincarii din numitulu districtu ce mai dice la totă acestea? Apoi vediutati ce dice elu în trei articlui publicati în alta făia reactionaria „Reform” din Pest'a. Quintessentia a celor spectatori ale lui Benedek este pe scurtu asta: „Națiunea romană se se duce dracului cu totă pretensiunile sale de drepturi politice egale, de limbă, de existenția națională, de autonomie, ca-ci totă acestea ar' fi spre perirea maghiarilor din Transilvania.”

Adica Benedek nu ne a spusu nimicu nou cu totă acestea, ci elu numai catu a datu expresiune doctrinei perverse si in veci vrasmăiesci, care pentru romani este unu secretu publicu. Alegatorii lui si szolgabiraii cari l'au alesu, potu merge se'i sarute manile, pentru ca le au facutu pe voia catu a fostu in Pest'a.

Dera „M. Polgár” Nr. 71 a. c. ce dice de-

spre secuiulu Benedek deputatu alu opincarilor privilegiati? Acelu diariu afă, că Benedek pretează că națiunea romană se fă tractată intocmai precum este tractata națiunea polonă de către generalii celi mai tirani ai imperatului muscalescu.

Mergenti alegatori de'i sarutati manile multiamindu'i si dicundu: „Ticalosi mari'a ta!”
(Va urmă.)

Discursulu dlui Dr. Alexandru Mocioni,

rostitu in siedinti'a casei repr. din 26 Febr. 1872, la desbaterea gen. asupra legei electorale.

(Urmare.)

On. casa! Dăca despre altu ceva, asia despre acăstă intrădeveru se poate dice, că e o teoriă abstractă, careia de buna séma i aflam locu in re-publică lui Platone. Înse in vieti'a practica n'are nici o valoare reale. Pana acum nici cindu nu i a succesu mintei omenesci se crede vreuna sistema de alegere, care in cea mai mica măsură chiaru se fă potutu dă garantia despre aceea, cumca cei mai inteligenți, cei mai patriotic se voru alege in parlamentu. Nici cindu n'a existat vreunu parlamentu, — de praesentibus nil nisi bene, — despre care pe de departe s'ar fi potutu dice, ca in acel'a s'au intrunitu cei mai buni, cei mai chiamati fi ai tineri! Drăptu aceea, din parte-mi eu nu potu consideră de cea mai buna sistema aceea, ce sub dife-reite proteste idealistice, cari înse in praca nu se potu realisa, — cu ajutorul censului vré se asecură o preponderantă maiestrită in favoarea unor interese particulari; ci după parerea mea, acea sistemă de alegere e cea mai bună, prin care se deschide posibilitatea, că ori-ce interesu ce s'ar ivi in societate, conformu fortiei si ponderositatei sale, se fă representat in parlamentu. Dăca aceea ar' fi scopulu, că cei mai apti se se alăga in parlamentu, atunci nu incapă nici o indoioală, ca scopulu acestă-l'amu ajunge cu multu mai usioru, dăca amu in-credintă alegerea unui numeru catu se poate mai micu de alegatori; acăstă modalitate de alegere n'ar' dă mai multă garantia, ca ni vomu ajunge sco-pulu, decatul aceea, dăca vomu in-credintă alegerea la 100.000 de alegatori, cindu scim, ca la alegeri si casualitatea inca are o rolă insemnată.

Ori cate teorii sublimă a nascotitu mintea umana in privint'a constitutionalismului, eu din parte-mi, destinatiunea ori carui constitutionalismu numai intr'un'a o vedu, si acăstă e: după potintia a ascură ecuilibriul naturale alu tuturor intereseelor ce obvinu in vieti'a sociale.

Ori-ce nisuntia de a conturbă prin uneltri maiestrită ecuilibriul naturale alu acestor contraste de interesu, este contra desvoltatiunei libere.

On. casa! Astădi cindu prin scientia si espre-riuntia totu mai multu se generaliză acea bună parere, cumca vieti'a economiei națiunile are unele anumite regule naturale, cari dăca nu se conturba in efectul loru prin unele intreveniri maiestrită, insesi de sine efektivescu intru unu modu firescu ecuilibriul naturale alu contrastelor in interesele economiei de statu; astădi, cindu totu mai multu se generaliză acea credintă, ca totă prosperitatea materiale in acea măsură se desvolta, după cum poterea statului mai multu său mai pucinu impe-deca acelu ecuilibriu naturale; astădi dicu, cu ce semtiamente privim indereptu la acea tutela din evul mediu, carea fiindu in contrastu că acăstă, totudin'a in aceea -si a cautatu imprimarea misiunii sale, că mereu se conturbe ecuilibriul natu-ratul? — Cu ce semtiamente vomu privi indereptu la legile de usura, a caroru misiune ar' fi fostu, se facă unu ecuilibriu maiestritu intre contrastele dintre creditori si cei ce cauta creditu? — Cu ce semtiamente vomu privi indereptu la censura, carea totu asemenea ar' fi avutu chiamarea se contrabalanseze intr'unu modu maiestritu contrastulu inter-reselor legate de ideile vechi-ruginite si cele mai nouă? — Si cindu ni aruncam privirea indereptu la totă acestea, dăca nu ne potem semni dări-si-cum indreptatiti spre a face atenti pre amicii censului, ca — mutato nomine de te narro fabulam?

Óre cindu trebue se vedem, ca acea baga-tela, carea atatu de multu ni place a o numi intie-leptiu de barbatu de statu, — cutéza a se pune in contrastu cu factorulu ordinei mai inalte a luce-rurilor, — cutéza a se pune in controversa cu des-voltatiunea naturale a societății umane, si se crede a fi chiamata, — după priceperea sa mai estinsa său mai marginita, se prescrie o directiune maiestrită desvoltatiunei societății omenesci — cindu

trebue se vedem, ca óre-cine se simte chiamată că in numele poterii statului se pronunță o sentință merităria asupra intereselor sociali, precum si asupra tendintelor corespondență acesorii interesă, judecându — nu din punctul de vedere alu formei, ci cu privire la existența loru, — cumca care tendinția e justificabile si care nu? — care nisuntia convine cu ideea statului si care este in contrast cu acăstă?

Onor. casa! Cindu vedem totă acestea, ca ci censulu nu poate avea altu intielesu, alta basă, — pre acăstă basă eschidemu stratele mai de diosu ale societății, că pre unii de aceia, cari reprezintă tendinție conturbatorie de ordine, — dicu, cindu vedem totă acestea, fară de voia ni se pune întrebarea, ca — óre ce diferenția este intre acăstă tendință si intre censura?

In privint'a obiectului loru, diferă intre sine, inse in privint'a tipului — suntu identice. — Si óre, onor. casa, — unde e acea provindință cerescă, fiindu investita cu atributul de infalibilitate, s'ar semni chiamata la acăstă mare întreprindere! — De aceea, eu din parte-mi fară nici o rezerva condamnu ori-ce nisuntia de a censură astfelui interesele si tendințele societății umane be basea censului. Eu sun de acea convictiune, ca ori-ce interesu si tendinția, fă acelea chiaru in contra opiniunei mele, fă in celu mai directu contrastu cu principiile cardinali ale intregului sistem social, si fă acelea indreptate chiaru spre a returna cu totul ordinea sociale, suntu justificabili, dăca spre ca realizarea loru se intrebuintă calea legală, midiulocă legali. (Aprobare in stang'a extremă.) De alta parte era e nejustificabile ori-ce nisuntia, fă aceea realizarea ei se încercă pe cale nelegală si prin midiulocă nelegali. Inse, onor. casa, — censulu din principiu eschide acăstă, si numai unei anumite clase i ascură influența la regularea afacerilor de statu, — era pe ceialalti, mai sub unu pretestu, mai sub altul, ii eschide dela acăstă. Cum se se formează óre ecuilibriul naturale alu intereseelor, cindu noi totu mereu ilu conturbam?

Numai acolo, unde fiacare cetățianu e indreptatit de a ecsercea drepturi politice, numai acolo, unde totă interesele si nisuntile suntu egale in-dreptatită, unde ori-ce tendinția are liberă intrare in parlamentu, — unde fiacare aspirație, ce -si poate arată valoarea sa, prin propria sa forță, conformu ponderositatei sale si in proporție cu aceea, e reprezentata in parlamentu, — numai acolo se poate dice, ca parlamentul e adeverată expresiune a societății, — numai acolo parlamentul va fi, că se me exprimă astfelui — insa societatea in stare condensată.

Inse onor. casa! — nime nu va potă nega aceea, ca totă acestea numai prin sufragiu universal se potu realisa; de óre ce ori-ce censu din principiu le eschide pre acestea. (Se audim!) Numai unu astfelui de parlamentu, onor. casa! — va potă dă garantia in privint'a aceea, ca ori-ce dispuseiune legală se aiba tipulu starei, in carea se afa societatea in diferite periode ale tempului, ceea ce ori si cum, credu, ca e cea mai principală recerintă pentru că dispuseiunea legală se aiba unu efectu bunu. Nu vră se me demitu in repetițiuni, de óre ce inainte de mine mai multi domni condeputati, si astădi chiaru onor. meu colegu d. Mocsáry, pré cu temeu au demonstrat, cumca totă acele temeri, cari contrarii sufragiului universalu le legă de acelea, nu au de feliu nici unu temeu; eu celu pucinu nu le impartasiescu si — nu mai la acelea ce amu auditu, ca s'au adus din partea ceealalta contra sufragiului universalu cu privire la Francia, fă-mi permisă a observă pre scurtu, astăda, cumca acelea pentru mine dovedescu numai aceea, ca precum totă — celea, asia si votulu universal se poate falsifică. Scim, onor. casa, cumca in Francia pe tempulu restaurației, cindu censulu era atat de urcată că nici cindu alta data, alegerile in cea mai mare măsură s'au falsificat; inse din acăstă, a trage vreo consecință contra ori carei sisteme de alegere, eu credu, ca n'ar fi cu cale, precum n'ar fi cu cale, cindu cineva, manecandu din acea privire, pentru ca adica imperialismul francez incepând dela responsabilitatea ministeriale, pana diosu la dreptulu de interpellare si de inițiativa, asia dicundu in totă existența sa a falsificat formă parlamentară, ar' deduce consecință, ca — se aruncamă dreptulu de parlamentară, pentru ca aceea conduce la cesarismul, lu sprijinescă pre acăstă. (Apropări in stang'a.)

Un'a amu uitatu, ce poate ca cu totu dreptulu a-si poate se aducă că replica, adica aceea cumca, dăca sufragiul universal se pune in vigoare, nici atunci n'ar incă dominatiunea interesului, ca-ci ori ce sistema de alegere va fi, o clasa óre-si-care tre-

bue se aiba dominatiunea naturale in manele sale, — o partita ori cum, va ave maioritate, si asia dominatiunea interesului totusi va exista. — In aceasta privinta fia-mi permis se demarchez aca diferinta esentiale, ce exista intre dominatiunea clasei, candu aceea e maiestrita, si candu ea e naturale. Nu exista interesu, care in vietia s-ar pota afirmă intregu.

Interesele totudin'a prin transactiuni se aduc la valoare, si asia e lucru naturale, ca la aceste transactiuni totu interesulu numai pre acelu interesu lu va luá in consideratiune, care va ave o insemnata óre-si-care. Pana candu asia dera dominatiunea maiestrita a clasei, tote acele interese, ce cu maiestria le a eschis din cadrul constituutiei, nici le ià in consideratiune, — dominatiunea naturale a interesului va fi constrinsa a-si face socrtele sale cu tote acele interese, cari din propria loru potere se sciu aradicá la o insemnata óre-si-care. Intre aceste doue casuri inse exista o diferinta foarte mare.

Eu, onor. casa, — din tote aceste considerante dorescu, că se se puna in vigoare votulu universale, carele e legatu numai de nesce conditiuni de morală, de etate si de impamentenire.

Asupra cestiuniloru despre votisarea secreta séu publica, nu vréu că se me estindu mai pre largu. Fia-mi permis numai pe scurtu a observa, ca toti acei ce dorescu că alegatorii si ecsercitiu dreptului de alegere, pre catu permite potint'a omenescă, se se asecure contra ori carei influintie necompetenti, au trebuitu se primésca dreptulu de votisare secreta, si de alta parte, toti aceia ce suntu amicu presiunei si ai coruptiunei, firesce ca voru dà preferintia votisarei publice. (Aprobare in stang'a.) — Dlu condeputatu, A. Bujanovits, in cuaificatiunea intelectuale asta uniculu midiulocu, care dupa parerea sa, mai bine corespunde ideei de statu si de liberalismu, séu desvoltatiunei libere, — ca-ci nu sciu cum s'a esprimatu. Eu din partea mea nici censulu acest'a nu l'asi poté primi, nu numai pentru aceea, ca-ci pe candu de o parte nu dà nici o garantia in privint'a capacitatei politice, totu atunci de alta parte s'ar comite cea mai mare nedreptate, déca s'ar introduce acest'a in patria nostra, unde instructiunea publica atatu de indereputu a remasu, incatul mai multu că 6 milioane dintre locuitori nu sciu se scrisi si se cetésca, — ci pentru ca credu, cumca acest'a n'ar fi altu-ceva, decatu o arma noua in man'a uneltirei de partita, si prin urmare in locu de scopulu propusu amu ajunge chiaru contrariulu acelui.

Me rugu de ertare, ca-ci amu obosito atentiu-ne onorabilei case atatu de indelungatu. (Se audiui!) Numai ceteve observatiuni fugitive vréu se facu inca cu privire la defectele actualeloru legi electorali. Nu vréu se repetiescu cele ce au desfasurat altii inaintea mea. Scim bine, ca unu defectu esentialu alu legilor e existinti de alegere se asta intru impartirea neproportionata a cercurilor de alegere, si acest'a exista in Ungari'a că si in Transilvani'a. Nu vréu se citezu acum a esempe multe, fia-mi permis se amintescu numai vreo ceteve din Transilvani'a, unde divergintile intre singulariele cercuri varieză intre 1247 si 107.000 de suflete. Onor. condeputatu, dlu Gabrielu Kemeny, la pretensiunea aceea a opositionei, că se se delature acea nedreptate pré batatòria la ochi, dupa care unele comune mici si fara vreo insemnatafă, au drepturi esceptionali, precum orasiele tacsali din Transilvani'a, cari au privilegiu de a-si alege deputatul seu propriu, — a respunsu, ca acesta delaturare nu e cu potintia, ca-ci orasiele nu se potu majorisa prin locuitorii comitatelor, si ca acesta pretensiune ar' fi o pretensiune chinesesca, barbara.

Se pote, ca dlu condeputatu s'a semtitu dora deobleagatu că se faca o asemenea declaratiune, inse acesta me indreptatiiesce a presupune, ca domnia sa, considera cestiunile de reforma ale patriei nostre din punctu de vedere chinesescu, si atunci trebue se marturisescu, ca noi cu greu ne vomu poti intielege.

In Transilvani'a, pentru că numai in ceteve linie mai remarcabili se marchezu legea electorală de acolo, 18 orasie cu 107.962 de locuitori transmitu 23 de ablegati, cele 11 scaune sasesci cu 380.422 de locuitori, 22 deputati, 5 scaune securiesci cu 412.828 de locuitori, 10 deputati, 8 comitate si 2 tienuturi cu 1.250.439 de locuitori, 20 deputati. Séu, pe unu deputatu preste totu in cele 18 orasie cadu cate 4694 de suflete, in scaunele sasesci, 16.492 de locuitori, in scaunele securiesci 41.242 de locuitori, in comitate era cate 62.521 de locuitori.

Déca nu incap nici o indoiala in privint'a aceea, ca acele impartiri neproportionate, cari se

potu observa in cercurile de alegere din Ungari'a, in mare mesura impedeca posibilitatea, că parlamentul se fia adeverat'a expresiune a voitiei poporului, atunci credu, ca luandu in consideratiune neproportiunile colosali si pré batatòrie la ochi, cari se potu vedé in cercurile electorale din Transilvani'a, fara nici o sfiala potemu dice, ca ele din principiu eschidu chiaru si id'a unei adeverate sisteme representative. Si de ce guvernul nu violesce se schimbe acest'a? Asia credu, ca nu este de lipsa se mai combatu si eu neintemeliatul motivu ce se aduce, l'au combatu inaintea mea altii, mai bine d'ora, decatu ce eu a-si fi in stare; intrebui numai simplu pre dlu ministru de interne se mi spuna: óre tote acele date, ce suntu de lipsa la impartirea cercurilor de alegere, nu se asta in conscriptiunea noua poporale? si de ce nu? pote ca de aceea, fiindu precum insusi dlu ministru de interne a aratatu in vorbere sa de mai deunadi, ca impartirea cercurilor de alegere nu vréu se o faca dupa numerulu sufletelor, ci dupa proportiunea alegatorilor? — Onorata casa! — trebue se marturisescu, ca au trecutu prin manele mele vreodata sisteme de alegere, inse asia ceva nici candu n'amu auditu si fara nici o siovaire potu se dicu, ca unu astfelu de sistem electorale, care nu dupa numerulu sufletelor, ci dupa proportiunea alegatorilor se fia impartit cercurile electorale, nici ca s'a mai pomenitú óre candu-va. Dér' insusi dlu ministru de interne a adusul celu mai tare motivu contra acesteia, candu a disu, ca cercurile de alegere voiesce se le impartia astfelu, că se pote contă la durabilitate. Aici a-si pune intrebarea, ca óre prin numerulu sufletelor, séu prin alu alegatorilor se va poté realizá o impartire mai durabile. Firesce ca déca voimu ceva durabile, atunci aceea prin numerulu sufletelor, si nu prin proportiunea numerulu alegatorilor se va poté efectua; déca inse numsta motivulu acel'a, cumca au lipsit datele, ceea ce de repetitive ori si prin mai multi s'a demonstrat, atunci se me erte dlu ministru de interne, d'eu in acest'a nu vedu altu ceva, decatu ca domnia sa **MIU** posede capacitatea ce se recere la executarea opului grandiosu alu reformei. (Wilhelm Tóth, ministrul de interne intrerupe dicundu: Voi merge la dlu deputatu, pentru că se ieu prelectiune.)

Alu doile defectu esentiale alu legei electorale nu se cuprinde in diferitele censuri, ci in acele diferintie colosali, cari pre basea uneia si aceleiasi calificatiuni se potu observa in diferitele parti ale tarii. In Ungari'a, cu privintia la $\frac{1}{4}$ de sesiune, scim ca catimea pamantului varieză intre $7\frac{1}{2}$ si intre 15 jugere; déca luam de baza venitul curat, apoi vomu asta, ca dupa temeiul estimatiunii comisarilor pretiutori din anii 50, venitul curat varieză intre 12 fl. si intre 61 fl., ér' déca vomu luá de temeiul, calculul diametralu, cuprinsu intr'unu conspectu alu ministrului de finantie pentru darile directe, atunci variatiunea este intre 13 fl. 55 cr. si intre 53 fl. In Transilvani'a dreptulu de alegere in cea mai mare parte a tarii este conditionat de unu venitul curat de 84 fl., de óre ce censulu e 8 fl. 40 cr., cati suntu 10 procente ale venitului curat. Pe candu dera in Tortalu de 4 pana si de 5 ori mai mare venitul e de lipsa pentru cuaificatiunea de alegere, decatu spre exemplu in cettulu Abauj, pana atunci in Transilvani'a e de lipsa unu venitul curat de 7 ori mai mare, decatu in partiele cele mai avute, — pe candu in Ungari'a minimulu de pamant e $7\frac{1}{2}$ jugere, cari suntu de lipsa pentru ecserciarea dreptului de alegere, pana atunci in Transilvani'a, déca vomu luá de baza calculatiunea frumosă a duii ministru de interne, e de lipsa chiaru 72 de jugere. Se aruncamu o privire asupra starei economice a atestoru doua tieri: din venitul pamantului roditoriu, dupa aratarea duii ministru, in Ungari'a pe flacare capu vine 9 fl. 47 cr., — éra in Transilvani'a 5 fl. 34 cr. — Censulu dera aici e in proportiune contraria facia eu Ungari'a. Dlu condeputatu Török Sándor in vorbere sa de eri cu tota positivitatea a afirmatu, cumca nu exista vrăo tiéra pe facia pamantului, unde se fia censulu atatu de largitul că in Ungari'a. Nu me va poté acusa, ca aducu inainte state radicali, spre exemplu me provocu la Prusi'a, me provocu la Anglia. Candu vremu se judecamu marimea censului privindulu acela in comparatiune cu alte state, credu, ca suntem pe calea cea mai nimerita, déca vomu ecsemna aceea, cumca in proportiune cu numerulu locuitorilor cati alegatori suntu? si asia aflam, ca in Prusi'a dupa 1000 de suflete suntu 208, in Anglia 83, in Ungari'a 73, in Transilvani'a 50; inse déca nu vomu luá in consideratiune pre alegatorii indreptatiti dupa prerogativele nascerei, de óra cei

vorb'a despre marimea censului de avere, atunci remanu chiaru numai 34. — Credu, ca acuma dlu condeputatu Török Sándor va fi pe deplinu linistit in privint'a aceea, cumca suntu state, cari in privint'a acest'a stau cu multu inaintea nostra.

Intr'altu chipu dlu ministru de interne are deplina dreptate, candu dice, ca efectulu bunu alu unei legi electorale nu trebuie judecatu basandu-ne pe teorii abstracte, ci luandu in consideratiune resultatele practice,

Fia-mi permis se arata, ca ce resultate practice produce legea electorale din Transilvani'a.

(Va urmă.)

Confederatiunea latina.

(Urmare.)

VI. Germanii mai cu séma, ne stigmatiza dela unu tempu incóce, dicundu, ca latinii si civilitatea latina suntu in decadentia.

Caderea francesiloru in lupta cu Prusi'a, si lupta fratricida din Parisu, ii incuragiara si mai multu in acestu ultragliu.

Revolutiunea comunale din Parisu, se fia ea óre unu semnu de decadentia?

Dér' nu se scie óre, ca Germania idealisa de a pururea, fara a concretá vreodata, pre candu ginte latine, prin vietatea si suprabundant'a vietiei morale ce le caracteriza, punu fara intardare in lucrare idealele ce le preocupa? Si revolutiunile ce agita Europa de optu-dieci ani si mai bine, revolutiuni cari au modificat totu vechiul ei asiediamantul milenariu, si nu mica mesura insasi constitutiunea proprietatii, se n'aba si ele o parte óre care in fazele ce se desvolta astazi in Francia? Aceea ce se intemplă in Francia, se fia óre unu regresu, si nu unu progresu alu revolutiunei, care, precum in ordinea politica si religiosa, de asemenea in cea economica, nu crede a fi disu inca ultimulu ei cuventu? Invinctori nemti insulta astazi pre invinsii latini, pentru dupa Jen'a, Austerlitz si Solferino, noroculu nu surise armelor latine si in 1870—71. Se asteptamu viitorulu, si in locu de a vorbi de decadentia, mai bine se studiamu si marea cestiune sociale.

Oh! déca in locu de Sedanu se intemplă unu altu Austerlitz séu o alta Jen'a, cum s'ar proclama astazi superioritatea civile si intelectuale a invinctioriului! Cum? numai tunulu si victoria se decide óre de primatulu morale alu unei natiuni? Astazi că si adinióra se dicem: „Vai celoru invinsi?“

Si apoi, déca Francia se astazi in conditiuni deplorabili, nenorocirile sale se fia óre unu cuventu de a stigmatiza de decadentie tota stirpea latina?

Cum intra aici Itali'a, Spania, Belgia, Romania si Portugalia?

Cine va ceteză a infera de decadentia, mandra si brav'a ginte spaniola? Se cerce numai Germania a atacă Spania, si ar' vedé ca ceea ce se intemplase primul imperiu francesu, ar' puté se se intempe si imperiului restaurat alu germaniloru.

Totu asta putem dice de cavaleresc'a si superb'a Portugalia:

Apoi va fi insemandu ceva si Belgie, déca nu pentru altu, călu pucinu pentru intelept'a si regulat'a sa libertate, spre a nu fi inregistratu in acestu necrologu nemtiescu al" gintiloru latine.

In fine, déca agitatiunea e vietia, se fia óre cadiutu acelu poporu, care, in extremulu Oriente, unde parintii nostri batura acele resbele gigantice de libertate si civilitate in contra barbariloru, tiene inaltu si reveritu numele patriei-mume, si e superbua a se numi romanu; care de 14 secole si mai bine projoca singuru valurile gotice si slavice, afirma nobilele sale origini, cerca unificarea ginte si teritoriului romanu in Ungari'a contra maghiarismului aliatu cu germanismulu, pana si in Besarabi'a contra panslavismului autocraticu, si tiene in respectu pe prusi si rusi, cari cerca tote calile spre a lu subjugá, si nu potu; acestu poporu e viu, mai multu decatu viu. Elu nu e cadiutu, elu nu va perí; d'eu simte astazi mai multu decatu ori candu necesitatea sprijinului confederatiunei latine, si inca urginte, pana a nu consumá Bismark planulu infernale ce urdiesce asupra-i că asupra totu ce e latinu. Are lupte mari si fatali acestu poporu, pentru ca in tempii din urma, Ddiu insusi, vediendu cum romani au datu cu totulu uitarei barbarie ostrogotiloru si longobardiloru, parintii nemtiloru de astazi, cari predasera Daci'a in evulu mediul, le au trasu érasi pre capu pre gotii moderni, că se i invetie multe. Si acesti stranepoti

ai gotiloru suntu fara asemeneare mai periculosi decat gotii cei vechi, cari nu cunoscdea dreptulu divin alu Hohenzollerniloru, nici tunurile Krupp, n'avea finantiari ca Ambron *), nici constructori ca Strousberg, nu sciea impune concesiuni pre sute de ani, si alte asemenei noue midiulice de desnationalisare. In asia mari pericole se afia astazi popululu daco-romanu; der' acestu poporu e plinu de vietia, elu va scapa si de acestu pericolu, si prin viet'a si voint'a sa romana va confunde in curendu, se nu ne indoim, pre calumniatorii si asupitorii ginte latine.

Nu suntu cadiuti romanii Daciei.

Se fia apoi cadiuta patri'a lui Rosmini si Manzoni, a lui Gioberti si Ventura, patri'a lui Mazzini, Garibaldi si Cavour? Ingloriosa e tiéra, care a nascutu pre Vico si a datu lumei acea piramida intelectuale, care e Date Alighieri, unde dormu somnulu eternu gigantii genului ominescu, cari fura romanii? Cadiuti se fia italianii, cari in ultimii trei dieci ani prin luptele lor eroice scosera Itali'a din mormentu? Atatu se canta decadenti'a Italiei de catra inimicilor ei seculari, in catu facura chiaru si pre unii italiani, ca se se credea pre sine unu poporu decadiutu. Cu astfelii de maiestrii se redica unui poporu consientiu marimei sale antice si moderne, consientiu, care alimenteaza orgoliulu nobile si care e substratulu resistantiei asupra strainului! Nu vremu laude deserte: der' candu unu italiano nascutu cutéza a ne infera de decadentia, nu ne indoim a lu considera de unu emisariu cumperatu cu auru nemtiescu, de unu inimicu internu alu libertatei si independintiei tieriei.

Se face atata larma cu civilitatea germana. Nu e fara interesu a cerceta de unde au nemtii acésta civilitate, si catu au contribuitu ei la civilitatea de astazi a Europei.

Strauss insusi, in scrisori'a sa catra Renanu, nu pretinde, ca Franci'a ar' fi in decadentia; din contra sustiene, ca nemtii incepudu dela ultimulu patrariu alu seculului trecutu, in multe discipline nu suntu mai pre diosu de francesi, si nu nega catu Europa si Germania datoresc revolutiunei dela 1789. Elu inse pretinde, ca ide'a umanitatei, ide'a formarei armonice a naturei umane, in totulu seu, precum si in reporturile sale sociali, e fructului literaturei germane din ultimulu patrariu alu secului trecutu si dela inceputulu celu present. Aceste cuvinte ale lui Strauss ni se paru destulu de vage si pre generali. Mai inainte de nemti, maiestri ai umanitatei si ai formatiunei armonice a naturei umane in intregulu ei, precum si in reporturile sale sociali, au fostu jureconsultii romani, si filosofii vechiloru scole italice, si celu din urma intre acestia, Giovanni Battista Vico. Cuvintele lui Strauss ori catu ar' resună in catedre, ele n'au fecundat nici voru fecundá civilitatea europea, ce ecsiste cu douse mii de ani si mai bine inainte de actiunea si cultur'a recente a germaniloru.

(Va urmá.)

Cronica esterna.

In Romani'a se prelungi sesiunea pana in ultim'a Martiu. Junctiunea caliloru ferale cu Austro-Ungaria se decise cu 48 in contra la 28 voturi la Verciorov'a, Vulcanu, Uituzu si Liscanii la Suceava. Conventiunea din 11 Aprile 1871 cu Austro-Ungaria se respinse de catra camera. — Germanii incepura in Romani'a una filiale a internationalei (petroleista?) si incepura a se ramuri prin Ploiesci, Galati, Botosani. Romani nu se afia in ea, ore ce voru in Romani'a cu internationalea? Nu cumva se compromita in sireti'a sa liberalismulu democratic romanu inaintea poterilor? „Inform.“ relatéza acésta.

Serbii nu mai glumescu. „Zastava“ publica urmatóri'a telegrama din Carlavacz superiore: „La graniti'a militaria s'a tramsu unu nou mandat in caus'a congresului electorale; responsulu nostru va urma in congresu, der' nu in interesulu calugariloru camarilici. Regimelui nu i vomu mai scrie cu negrila, se mai afia inca si s." (adica sange!) Astfelii de telegrama si inca pe facia! Slavii facu causa comuna la alegeri.

*) Ambron, ambro, risipitoriu. Vedi dictionarul academ. rom.

Varietati.

Dra Albin'a di Rhona, artistă franceza, renomată subretă și dantiatória și la teatrul regale St. James din Londra, în trecere dela Bucuresci, unde fù aplaudata cu entuziasm, va da vr'o 4 reprezentanții romane aici, si Sambat'a vîctoria prima reprezentanție, contandu la concursulu onor. publicu. —

— Societatea ung. a calei ferale orientale spera, ca distanti'a dela Teiuș la Mediasiu si de aici la Seghișoara se va da gata in usulu publicu, déca va primi anticipatiuni dela gubernu. La Brasovu inca se lucra cu totu adinsulu la linia catra si pana la Brasovu. —

— Guberniu r. ung. a asemnatu 46.000 fl. ca ajutoriu pentru cei strimtorati in midiulice din comit. Temisiului; camer'a comercială din Brasovu inca a pasit u pentru asemenea ajutoriu la cei ce au vura secerisu reu in cuprinsulu ei. —

— (Sinucidere.) In 22 Martiu se impusca perceptorulu alodialu din Desiu Gyarmati J., dupa ce defraudà 12.000 fl. din cassa. In an. tr. Biró Alexius perceptoru in Desiu defraudase 23.000 fl. si adi se afia in prinsoria. Asia o patiescu toti cei cu principiulu: „se traiescu pucinu si bine“. —

Insciintiare de transportare.

Transportarea productelor de bai pe calea ferata a ballorul la magazi'a inf. Rosia-Orl'a r. ung. si a societatei St. Cruci (Verespatak-Orlai m. k. es tars. szentkeresz altarnánál) (pe anu, an. tr. 200.000 centenari (maji), departarea midiulocia 3000 stanjini v.), incepudu dela 1-a a lunei lui Iuniu 1872 pe trei ani inainte e de datu in arenda la celu ce va primi asupra-si cu pretiulu celu mai scadintu.

Doritorii a lua cu arenda acestu transportu se-si tramita ofertele sale sigilate, provedeute cu timbru de 50 cruceri si cu vadium de 200 fl. v. a. pana in 20 Aprile ale anului 1872, său la direcțiunea de bai regia unguresca, său inse la oficiulu de bai regiu ungurescu din Abrudu, unde se voru poté lua in cunoscinta conditiunile inarendarii.

Clusiu in 29 Martiu 1872.

Dela directiunea de bai regia unguresca.

Nr. 542/1872.

1—3

Publicatlune.

Din partea inspectoratului cercualu alu Sibotului (scaunulu Orastiei) in urm'a conclusului comunitatei Cugiru din 28 Februarie a. 1872 Nr. 24 aprobatu prin decisiunea magistratuale dtto. 11 Martiu 1872 Nr. 542, prin acest'a se aduce la cunoscinta publica, cumca in 22 Aprile cal. nou an. 1872 de mineti'a la 10 ore se va tine in cancelari'a comunale din Cugiru licitatia publica minuenda

Nr. 61—1872.

Institutulu de creditu si economii

„Albina“

din Sibiu, strata Macelariloru Nr. 18,

-si va incepe operatiunile sale in sensulu § 16 din statute cu diu'a de 10 Aprile 1872 deocamdata numai in ramii urmatori:

1. Infiintarea reuniiiloru de creditu pentru participanti;
2. dare de imprumute simple la participanti;
3. primirea de depozite in bani spre fructificare;
4. dare de anticipatiuni pe obiecte de valore;
5. operatiuni de escopmtu;
6. negótia de comisiune;
7. operatiuni de schimb si afaceri de banca cu eschiderea vercarui creditu bianco.

Sibiu, 29 Martiu 1872.

Consiliulu de administratiune
alu institutului de creditu si economii

„ALBINA“

asupra repararei respective edificarei carcimei comunale, servindu de base planulu facutu de oficiul edilu din Orasti'a.

Deci doritorii de a participa la acesta licitatii suntu provocati a se infaciosia la diu'a mai susu amintita in cancelari'a comunale in Cugiru.

Condițiunile de licitatii si consegnarea speselor lor de reparare se potu vedé in töte dilele inainte de amédia dela órele 9 pana in 12 in cancelari'a inspectorelui subscrisu, in Orasti'a.

Dela inspectoratulu cercului Sibotu.
Orasti'a in 23 Martiu 1872.

Michael Dobo m/p.,
senatoru si inspectoru.

Nr. 57/C. 1872.

1—2

„ALBINA“

Institutu de creditu si economii.

In sensulu §-lui 5 din statute foile oficiose ale institutului pentru töte publicarile sale suntu:

a) diurnalulu „Albina“ din Pest'a si
b) " " "Gazet'a Transilvaniei" din Brasovu;

ce prin acésta se aduce la cunoscinta publica. —

Sibiu, 29 Martiu 1872.

Consiliulu de administratiune.

Subscrisulu amu onore a face onor. publicu cunoscutu, ca in 28 Martiu 1872 amu deschisu cancelari'a advacatiale in Lugosiulu germanu, in cas'a d. negotiatorului Schieszler.

Alexandru Rezei,
1—3 advocate.

Cursurile

la bursa in 2 Aprile 1872 stá asia:

Galbini imperatesci	—	—	5 fl. 26 1/2 cr. v. a.
Napoleoni	—	—	8 fl. 84 1/2 "
Augsburg	—	—	108 "
Londonu	—	—	110 " 10 "
Imprumutul nationalu	—	—	64 " 75 "
Obligatilile metalice vecchi de 5%	—	—	70 " 50 "
Obligatiunile rurale ungare	—	—	91 " 50 "
" temesiane	—	—	78 "
" transilvane	—	—	78 " 75 "
" croato-slav.	—	—	84 "
Actiunile bancei	—	—	842 "
" creditului	—	—	343 " 50 "